

A laza szálakon egymásba fűződő elbeszéléseket az első, nagyobb részben a lojangi kutyavadászok szerepe, helyzete, említése szervezi nagyobb egésszé. A második rész alapvetően rövidebb szövegeit viszont egy titokzatos út, Lao Szu útja kapcsolja egybe, ám itt is felbukkannak a kutyavadászokra vonatkozó utalások. A keleti filozófiák, vallási elgondolások, szokások sajátosan keverednek mai európai (esetenként magyar) szemléletmódokkal: jobbra észrevétlenül egymásba játszanak, esetenként azonban kiütőköznak a különbségek. Sajnálatos, hogy a homályban hagyott csattanós befejezések nem adnak kerek történeteket, mivel egyes motiválatlan történetszálak a titokzatosságot, az indokolatlan sokértelműséget szolgálják. A néhol egyenesen bántóan az olvasóra hárított befejezési kényszer ugyan nagy élvezetet okozhat a Darvasival ismerkedőknek, annak azonban, aki már nem először szembesült ezzel az írásművészettel, némiképp beidegződöttnek – azaz fárasztónak – hathat. Mindazonáltal ez is csak egyediesíti a Darvasi-féle szépírást, és segítségére van annak, hogy észrevegyük, mik is voltaképpen ezek a történetek. Könnyen olvasható, élvezetes, de korántsem könnyed elbeszélések. Mesék – felnőtteknek.

BEDNANICS GÁBOR

(*Magvető Kiadó, Bp., 2002. 230 o. 1890 Ft*)

Martin Buber:

Angyal-, szellem- és démon-történetek

Az Atlantisz Kiadó sajátos színfoltja a magyar könyvkiadásnak. Nem csak azért, mert jóvoltából számos „hiánypótló” – legfőképpen bölcseleti-filozófiai – munka fordítása láthatott napvilágot, és jó néhány jelentékeny szerzőt ismerhetett meg a hazai olvasóközönség. Nem is csak azért, mert a kiadó nem félt nagy vállalkozásokba vágni a fejszét, mint amilyen *Az Ezeregyéjszaka messi* első teljes magyar átültetésének hét kötetben történt megjelentetése. Azért is sajátos színfolt e kiadó, mert egyes kiadványait rendkívüli, már-már a művészeti albumokkal vetekedő igényességgel adja akár a bibliofil olvasóközönség kezébe. Említhetném a C. H. Beck Kiadóval együttműködésben készült könyveket, de kétségtávan ilyen a Paul Klee rajzaival most megjelentett Buber-könyvecske is.

Martin Buber munkásságába a magyar olvasók – hacsak nem szereztek jártasságot a német vagy a héber nyelvben, avagy nem küzdötték le az idegen nyelvű fordítások beszerzésének nehézségeit – sokáig filozófiai fő műve, az Európa Kiadónál megjelent *Én és Tű* révén nyerhetek betekintést. Ez az esszékönyv is példázhatja, hogy a szerző számára az elmélyült, sőt néhol a misztika

mélységeit és magasságait ostromló gondolkodás inkább a bölcseleti líra nyelvében talál otthonra, semmint az egzakt fogalmi rendszerek világához áll közel. Így Buber olvasása mindenekelőtt nyitottságot és kevésbé filozófiatörténeti stúdiumokat vár el. Különösképp igaz ez az Atlantis Kiadó gondozásában napvilágot látott kötetekre: *A próféták hite* című biblikus munkára és a *Haszid történetekre*, melynek hosszabb-rövidebb elbeszéléseiben Buber a kelet-európai zsidóság folklórájának egyik igen jelentős, misztikától átítatott szeletét dolgozta föl. Ha nem is kivétel nélkül, de a haszidiz-mushoz kapcsolódnak az újonnan megjelent könyvecske történetei, legendái is.

A hat rövid írás világának rejtélyes légköre, az elbeszélés izgalma nem meglepő, hisz a történetek valamilyen módon mindig angyalokhoz s főként szellemekhez kötődnek, kapcsolódnak. Nincsenek holmi egysíkú csattanóra vagy fordulatra kihagyvezve, mégsem nélkülöznek – ha lehet ezzel a szóval élni, s mért ne lehetne, hisz sajátos filozofikus humor is átlengi a történeteket – valamiféle poént: a világ rendjébe, az igazságba vetett bizalom fönnmaradását minden kételyünk és gonoszágunk közepette is. A meghök-kentő ekként megfontolásra, elgondolkodásra késztet. Miközben az élet és a halál, az emberi és a földi lét ten túli univerzum határai átjárha-

tóknak bizonyulnak, középpontba kerülnek az élet, a gondviselő hatalom, az ember-lét legsúlyosabb alapkérdései. „Az én dolgom, s egyedül az enyém elejítől fogva [...], hogy rothadással tápláljam és árnyékba borítsam a földet, hogy megszület-hessen a magvakból, tehát hogy vérrel és fájdalommal termékenyítsem meg a lelkeket, hogy életre kelhessen belőlük a mű” – magyarázza az első történet végén az Úr egyik angyalának, aki vitába szállt vele a földön eluralkodó szenvedés láttán, mégsem tudott tartós örömet és jólétet adni az embereknek.

Buber történeteinek líraian emelkedett, rejtelmes és kontemplatív nyelvéhez pontosan illeszkednek, mintegy kiegészítve azt, Paul Klee angyal-létről elmélkedő rajzai – a gyermekrajzok naivan őszinte vilá-gát idéző vonalvezetés elvontsággal, az absztrakció hordozta bölcseleti igénnyel párosul. A mértani egyen-súly felé törekvő, tüntetően egyszerű, világos alapformákra-alapvona-lakra visszavezetett kompozíció ugyanakkor feszültséggel áthatott: az elvonatkoztatás révén föl- és szét-bontott alakok már nem szervesül-nek egyfajta eredendő harmóniá-ban. Az ellentétekre épülő és ellent-mondásokat rejtő képszerkezet a Buberénél nyomatékosabb kételyek-kel terhelt, s – angyalokról lévén szó, szinte képszerűen-vizuálisan – „szár-nyaszegett” szemléletet mutat. Ám-de az igaz hit és bizakodás meg-

erősödhet-e másként, mint őszinte és kízó kétely árán?

BENGI LÁSZLÓ

(Fordította Miklós Tamás, *Atlantisz*
Kiadó, Bp., 2002. 80 o. 1695 Ft)

Pályi András: *Provance-i nyár*

„Nézd a napot, hogy tűz! [...] Sehol a világon nem találj ilyet. Mintha a fák koronáját glória övezné, mintha magából a tájból fakadna a fény, hatalmas ragyogó gömb a világ. Magát a napot már nem is látod tőle. Erre mondják, hogy provance-i nyár. Minden fűszál, minden bokor tele gyönyörrel, fenséges, kéjes borzongással, és csak szívják magukba a forróságot” – mondja a címadó novella hőse, és e leírásban benne rejlik, amivel a válogatott és új elbeszéléseket magában foglaló kötet foglalatosskodik: szerelem, gyönyör, szentség, szépség, a leírás extázisa. Ugyanez a történet később, mikor a provance-i nyarat sosem látott vihar repeszi darabokra, nyomatékosítja azt is, hogy őrijító, de minden diadalmármoros beteljesülésre les a gonosz. Nem valami misztikus, sőtét erő ez, hiszen akkor a Pályi-hősök méltó ellenfélként szegülhetnének szembe vele. Hanem kisszerű, dogmatikus horda, melyet megközelít-

hetetlenné tesz tagjai makacs értetlensége.

Ilyesfélén összegezhetnénk a kötet markáns vonulatát. Az ide tartozó elbeszélések bilincselik le az olvasót legerősebben, ezek nyitnak bejárást egy új prózai nyelvbe, mellyel a világ irodalmainak prózaírói is küzdenek, és ezekben érezni a történetmondás és a pusztá leírás élvezetének feszültségét. A könyv azonban gyűjtemény, s mint ilyen, írásmódjában, érdeklődésében sokszínű. Első felének elbeszélései feltűnően három névvel fémjelezhető prózahagyományhoz kapcsolódnak. A mondatok metaforikus-metonimikus indázása Proustot, a felülnézetből önmagát gyermekként megfigyelő elbeszélő Ottlik sikerregényét idézi. A lebegtetett szexualitással telt atmoszféra mészőlyi, de annak fülledtsége nélkül. „Megfigyelni a gyerekkori helyszínt” – jelmondat is lehetne eme hagyományok ötvözésére.

Szinte megkönnyebbül az ember, mikor a könyvnek úgy a felénél vége a vérfürdővel záruló gyermeklélektannak. Ekkor azonban egy olyan nyelv sodrásába kerül, amely egyszerűen nem engedi elszakadni az olvasástól. A könyv második felének alaphangját egy Molly monológját idéző írás adja meg, emlékeztetve ezzel Joyce *Ulysses*-ének állandó erotikus hangoltságára. Ettől kezdve aztán az írásmód elsöprően erotikussá válik. Érezhető, hogy ezen írássok tétje egyre kevésbé egy történet